

UČITELSTVÍ PRO 2. STUPEŇ ZŠ – OBČANSKÁ NAUKA

Otázky ke státním závěrečným zkouškám byly pro rok 2019/2020 v oblasti didaktiky inovovány. Ti, kteří půjdou ke zkouškám v lednu 2020, si mohou vybrat, zda chtějí být zkoušeni podle starých či nových otázek (informace stačí při losování otázek).

OKRUH 1 – ETIKA + ETICKÁ VÝCHOVA

1. Počátky etiky u Řeků

- a) Sókratés, sofisté.
- b) Jaké etické názory vyjadřuje Sókratés v Platónově díle Kritón? Připravte si ukázkou, jak by bylo možné tyto názory představit na SŠ/ZŠ.

Literatura: Ricken, F.: *Antická filosofie*, Olomouc: Nakladatelství Olomouc 2002.

Dějiny etického myšlení v Evropě a USA, Remišová, A. (ed.), Bratislava: Kalligram. 2008

Platón: *Kritón*

Tretera I.: *Nástin dějin evropského myšlení*, Ladislav Horáček – Paseka, Praha a Litomyšl 1999

2. Platón

- a) Pojetí dobra, ctnosti, spravedlnosti, odpovídající uspořádání státu
- b) Přečtěte si úryvek Ústavy II 331c-II 350c: Jak chápou spravedlnost protagonisté rozhovoru? Připravte si problémovou úlohu (příklad), na němž by bylo možné v hodině ZSV/OV diskutovat, co znamená „být spravedlivý“.

Literatura: Ricken, F.: *Antická filosofie*, Olomouc: Nakladatelství Olomouc 2002.

Dějiny etického myšlení v Evropě a USA, Remišová, A. (ed.), Bratislava: Kalligram. 2008

Tretera I.: *Nástin dějin evropského myšlení*, Ladislav Horáček – Paseka, Praha a Litomyšl 1999.

Platón: *Ústava*

3. Aristotelés

- a) Pojetí ctnosti a dobrého života, cíl lidského usilování.
- b) Připravte si problémovou úlohu k tématu spontánně dobré jednání versus ctnostné jednání, k němuž se cvičíme.

Literatura: Ricken, F.: *Antická filosofie*, Olomouc: Nakladatelství Olomouc 2002.

Dějiny etického myšlení v Evropě a USA, Remišová, A. (ed.), Bratislava: Kalligram. 2008

4. Stoicismus

- a) Etické požadavky a jejich metafyzické předpoklady, hlavní představitelé nové stoy.
- b) Vymyslete příklad ze současného života, na němž by se dala ukázat prospěšnost stoického postoje ke skutečnosti.

Literatura:

Ricken, F.: *Antická filosofie*, Olomouc: Nakladatelství Olomouc 2002.

Long, A. A. *Hellénistická filosofie: stoikové, epikurejci, skeptikové*. Praha: Oikoymenh, 2003. Rist,

J. M.: *Stoická filosofie* Praha: Oikoymenh, 1998.

5. Epikurós a epikureismus

- a) Nejvyšší dobro, hlavní etické názory a související názory na život a smrt, odlišnost vůči stoicismu.
- b) Přečtěte si předem *Dopis Menoikeovi*. K jakým charakterovým vlastnostem vede zacházení s potřebami a úsilí o slast, ke kterým Epikuros nabádá v dopise? Vymyslete příklad pro současnou dobu, který by ilustroval škodlivost některého ze strachů, jež se Epikurós snaží rozptýlit.

Literatura:

Ricken, F.: *Antická filosofie*, Olomouc: Nakladatelství Olomouc 2002.

Long, A. A. *Hellénistická filosofie: stoikové, epikurejci, skeptikové*. Praha: Oikoymenh, 2003.

Epikurós: *Dopis Menoikeovi*, např. in: Hodovský, I., Sedlák, J.: *Z dějin morálních teorií (Antologie z etiky I)*, Olomouc 1995

6. Vznik a původní založení křesťanské etiky

- a) Prameny křesťanské etiky. Zásadní požadavky „Horského kázání“. Významní představitelé ve středověku.
- b) Vymyslete problémovou úlohu, na niž by bylo možné ukázat důležitost požadavku pravdivosti v současné době (mezilidské vztahy, masmédia,...)

Literatura:

Dějiny etického myšlení v Evropě a USA, Remišová, A. (ed.), Bratislava: Kalligram. 2008

Peschke, K. H.: *Křesťanská etika*. Praha: Vyšehrad. 1999.

Bible: Druhá kniha Mojžíšova

Matoušovo evangelium

7. Humanismus a reformace

- a) Hlavní představitelé humanismu a reformačního hnutí a jejich názory související s etikou
- b) Vyhledejte si konkrétní text (filosofický i jiný) nebo konkrétní dílo, na němž budete demonstrovat znaky daného období, a jakým způsobem souvisí s etickými otázkami.

Literatura:

Dějiny etického myšlení v Evropě a USA, Remišová, A. (ed.), Bratislava: Kalligram. 2008

8. D. Hume

- a) Charakteristika Humových názorů. Hlavní myšlenkový příspěvek Huma pro další vývoj etického myšlení, respektive vznik etického subjektivismu
- b) Vyhledejte nebo vymyslete argumenty, které princip etického subjektivismu vyvracejí. Vymyslete příklad, který by ve výuce osvětlil problematičnost závěrů, k nimž vede názor, že v etické oblasti „každý má svou pravdu, protože to cítí jinak“.

Literatura:

Dějiny etického myšlení v Evropě a USA, Remišová, A. (ed.), Bratislava: Kalligram. 2008

Anzenbacher, A.: *Úvod do etiky*, Praha: Zvon, 1994 Röd, W., *Novověká filosofie II.*, Praha. Oikoymenh, 2004

9. Empiristické etiky a britští moralisté

- a) Objasněte rozdíl přístupu k etické problematice u Hobbese, Locka a Shaftesburyho
- b) Na jakých předpokladech o lidské povaze vyrůstají dané názory? Najděte příklad ze současných poznatků o člověku, které by dané názory buď podporovaly, nebo vyvracely.

Literatura:

Dějiny etického myšlení v Evropě a USA, Remišová, A. (ed.), Bratislava: Kalligram. 2008

Röd, W., *Novověká filosofie I.*, Praha. Oikoymenh, 2001 Röd,

W., *Novověká filosofie II.*, Praha. Oikoymenh, 2004

10. B. Spinoza

- a) Metafyzické předpoklady, na nichž spočívají etické názory B. Spinozy, role emocí, poznání, úsilí o sebezáchovu. Jaké emoce podle Spinozy podporují sebezáchovu?
- b) Které z názorů, popřípadě jakým způsobem, by bylo možné využít pro současnou diskuse o povinnostech, etických postojích, úsilí o dobrý život?

Literatura:

Röd, W., *Novověká filosofie I.*, Praha. Oikoymenh, 2001

Dějiny etického myšlení v Evropě a USA, Remišová, A. (ed.), Bratislava: Kalligram. 2008

11. I. Kant

- a) Předpoklady a principy Kantovy etiky
- b) Vymyslete problémovou úlohu k tématu hypotetického/kategorického imperativu.

Literatura:

Dějiny etického myšlení v Evropě a USA, Remišová, A. (ed.), Bratislava: Kalligram. 2008 Störig,

H. J., *Malé dějiny filosofie*, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2000 Anzenbacher, A.:

Úvod do etiky, Praha: Zvon, 1994

12. Utilitarismus

- a) Vznik a představitelé utilitarismu, utilitarismus pravidel a činu.
- b) Vymyslete problémovou úlohu, na níž bude možné představit problematiku otázky, zda účel světlí prostředky.

Literatura:

Dějiny etického myšlení v Evropě a USA, Remišová, A. (ed.), Bratislava: Kalligram. 2008

Gluchman, V., Dokulil, M., *Současné etické teorie*, Prešov: LIM, 2000

13. Relativita etiky a etický relativismus

- a) Význam pojmů relativita, universalismus, etický relativismus. Představte podstatu problému shrnutého pod dané pojmy. Pojem kulturní relativismus a souvislosti s etickou problematikou.

- b) Vymyslete problémovou úlohu, na níž by bylo možné představit spor kulturního relativismu s universalismem

Literatura:

Anzenbacher, A.: *Úvod do etiky*, Praha: Zvon, 1994
Ricken, P.: *Obecná etika*, Praha: Oikoymenh, 1995 Kohák,
E.: *Svoboda, svědomí, soužití*. Praha: Slon. 2004

14. Determinace a svoboda

- a) Základní souvislost sporu indeterminismu s determinismem a etiky. Vyberte v dějinách filosofie jednoho myslitele/směr, na němž tuto problematiku představíte.
- b) Existují v současnosti nějaké poznatky o člověku, které by jeden nebo druhý názor podporovaly?

Literatura:

Anzenbacher, A.: *Úvod do etiky*, Praha: Zvon, 1994 *Dějiny etického myslenia v Európe a USA*, Remišová, A. (ed.), Bratislava: Kalligram. 2008
Ricken, P.: *Obecná etika*, Praha: Oikoymenh, 1995 Kohák,
E.: *Svoboda, svědomí, soužití*. Praha: Slon. 2004

15. Etika pedagoga a žáka

- a) Vyhledejte a prostudujte různé návrhy etických kodexů pedagoga a žáka a etický kodex UHK. Vyberte nejzávažnější body, které by měly takové kodexy tvořit. Na jakých obecných etických principech jsou založeny? Jak lze některé z vybraných požadavků zdůvodnit?
- b) Vymyslete problémovou úlohu, která by studenty nebo žáky vedla k pochopení vazby mezi právy a povinnostmi.

16. Etická výchova jako doplňující vzdělávací obor, očekávané cíle

- a) Opatření ministryně školství, učivo a výstupy.
- b) Jaké jsou možnosti implementace etické výchovy?

Literatura:

http://www.rvp.cz/soubor/RVPZV_2007-07.pdf
<http://www.msmt.cz/vzdelavani/skolskareforma/ramcove-vzdelavaci-programy>
<http://www.msmt.cz/ministerstvo/msmt-vydalo-doplnujici-vzdelavaci-obor-eticka-vychova?highlightWords=RVP+ETICK%C3%81+V%C3%9DCH> NOVÁKOVÁ,
M. *Učíme etickou výchovu*. Praha: LUXPRESS.

17. Výchovný styl etické výchovy, pozitivní hodnocení sebe i druhých

- a) Charakterizujte pravidla výchovného stylu. Pozitivní hodnocení druhých jako předpoklad pozitivního mravního vývoje.
- b) Uveďte aktivity podporující pozitivní hodnocení sebe i druhých.

Literatura:

NOVÁKOVÁ, M. *Učíme etickou výchovu*. Praha: LUXPRESS.
OLIVAR, R. R. *Etická výchova*. Bratislava: ORBIS PICTUC ISTROPOLITANA, 1992

18. Specifický model výuky etické výchovy

- a) Charakterizujte modifikovaný model R. R. Olivara, uveďte aplikaci tohoto modelu do školní praxe.
- b) Uveďte výukové metody vhodné do hodin etické výchovy.

Literatura:

OLIVAR, R. R. *Etická výchova*. Bratislava: ORBIS PICTUC ISTROPOLITANA, 1992
NOVÁKOVÁ, M. *Učíme etickou výchovu*. Praha: LUXPRESS.

19. Etická výchova a komunikace, komunikace citů, empatie

- a) Jaké jsou zásady etiky komunikace.
- b) Uveďte průběh aktivity podporující empatické chování.

Literatura:

LENCZ, L. *Etická výchova - metodický materiál 1*. Praha: LUXPRESS, 2000.
NOVÁKOVÁ, M. *Učíme etickou výchovu*. Praha: LUXPRESS. BELZ,
H. *Klíčové kompetence a jejich rozvíjení*. Praha: PORTÁL, 2001.

20. Etická výchova a asertivita, uvolnění agresivity

- a) Asertivita jako optimální střed mezi dvěma krajnostmi.
- b) Charakterizujte průběh aktivity podporující význam asertivního chování.

Literatura:

VÝROST, J., SLAMĚNÍK, I. *Sociální psychologie*. Praha: ACADEMICA, 2009.
LENCZ, L. *Etická výchova - metodický materiál 1*. Praha: LUXPRESS, 2000.

21. Etická výchova a reálné a zobrazené vzory, tvořivost a iniciativa

- a) Charakterizujte spojitost mediální výchovy s etickou výchovou.
- b) Uveďte průběh aktivity podporující tvořivost a iniciativu.

Literatura:

LENCZ, L. *Etická výchova - metodický materiál 1*. Praha: LUXPRESS, 2000.
VACEK, P. *Rozvoj morálního vědomí žáků: metodické náměty k realizaci průřezových témat*. Praha: PORTÁL, 2008.

22. Etická výchova a spolupráce, pomoc, prosociálnost

- a) Jaké místo zaujímá prosociálnost v obraze člověka?
- b) Uveďte průběh aktivity podporující prosociální chování.

Literatura:

VÝROST, J., SLAMĚNÍK, I. *Sociální psychologie*. Praha: ACADEMICA, 2009.
LENCZ, L. *Etická výchova - metodický materiál 1*. Praha: LUXPRESS, 2000.
BELZ, H. *Klíčové kompetence a jejich rozvíjení*. Praha: PORTÁL, 2001.

23. Etická výchova a etické ctnosti, svědomí, rozvoj mravního úsudku, sebeovládání, a postojové hodnoty

- a) Ctnosti a hodnoty v etické výchově.
- b) Uveďte aktivitu rozvíjející mravní úsudek.

Literatura:

VACEK, P. *Rozvoj morálního vědomí žáků: metodické náměty k realizaci průřezových témat*. Praha: PORTÁL, 2008.
LENCZ, L. *Etická výchova - metodický materiál 2*. Praha: LUXPRESS, 2008.

24. Etická výchova a činnostní hodnoty, zážitkové hodnoty, hodnoty postoje, náboženské hodnoty

- a) Charakterizujte spojitost multikulturní výchovy s etickou výchovou.
- b) Uveďte aktivitu podporující toleranci a respekt.

Literatura:

LENCZ, L. *Etická výchova - metodický materiál 2*. Praha: LUXPRESS, 2008.
VACEK, P. *Rozvoj morálního vědomí žáků: metodické náměty k realizaci průřezových témat*. Praha: PORTÁL, 2008.

25. Etické aspekty ochrany přírody, ekonomické hodnoty, profesní etika

- a) Význam ekologické etiky, důvody pro morální ohledy.
- b) Uveďte aktivity týkající se vztahu mezi etikou, ekologií a ekonomikou.

Literatura:

LENCZ, L. *Etická výchova - metodický materiál 3*. Praha: LUXPRESS, 2003.
VACEK, P. *Rozvoj morálního vědomí žáků: metodické náměty k realizaci průřezových témat*. Praha: PORTÁL, 2008.

UČITELSTVÍ PRO 2. STUPEŇ ZŠ – OBČANSKÁ NAUKA

OKRUH 2 – KULTURNÍ ANTROPOLOGIE A MULTIKULTURNÍ VÝCHOVA

1. Charakterizujte předmět kulturní a sociální antropologie.

- a) Jak vznikl a vyvíjel se antropologický pojem kultury?
- b) Jaký je rozdíl mezi fyzickým a kulturním antropologem?
- c) Jaké jsou základní metody práce antropologa?

Doporučená literatura:

Murphy, R. F. *Úvod do kulturní a sociální antropologie*. Praha:SLON, 1998.

Soukup, V. *Dějiny antropologie*. Praha:Karolinum, 2004

Ingold, T. (ed.) *Companion Encyclopedia of Anthropology*. London and New York : Routledge, 2002.

Durkheim, E. (2002). Sociologie náboženství a teorie poznání. In. *Elementární formy náboženského života*. Praha: OIKOYMENH, str. 9-27.

2. Evolucionismus v kulturní a sociální antropologii.

- a) Jakým způsobem vysvětluje James G. Frazer magii a náboženství ve své knize *Zlatá ratolest*?
- b) Jaké jsou základní teoretické námitky proti evolucionizmu?
- c) Jak podle evolucionistů vypadala evoluce rodiny?

Doporučená literatura:

Murphy, R. F. *Úvod do kulturní a sociální antropologie*. Praha:SLON, 1998.

Soukup, V. *Dějiny antropologie*. Praha:Karolinum, 2004

Ingold, T. (ed.) *Companion Encyclopedia of Anthropology*. London and New York : Routledge, 2002. Boyd,

R., Richardson, P. *V genech není všechno*. Praha:Academia, 2012.

3. Funkcionalismus v kulturní a sociální antropologii.

- a) Co je funkcionalismus v kulturní a sociální antropologii a obecně ve spol. vědách?
- b) Charakterizujte dílo B. Malinowského.
- c) Charakterizujte dílo Radcliffa-Browna.

Doporučená literatura:

Murphy, R. F. *Úvod do kulturní a sociální antropologie*. Praha:SLON, 1998.

Soukup, V. *Dějiny antropologie*. Praha:Karolinum, 2004

Ingold, T. (ed.) *Companion Encyclopedia of Anthropology*. London and New York : Routledge, 2002.

Malinowski, B. (1968). *Vědecká teorie kultury*. Brno : Krajské kulturní středisko.

Kincaid, H. (1994). Assessing Functional Explanations in the Social Sciences. In: Martin, M., McIntire, L. C. *Readings in the Philosophy of Social Sciences*. Cambridge : The MIT Press, p. 415 – 428.

Malinowski, B. (1961). The Subject, Method and Scope of this Inquiry. In: *Argonauts of the Western Pacific* E.P. Dutton : London. Publication 1- 25.

4. Strukturalismus v kulturní a sociální antropologii.

- a) Charakterizujte základní rozdíly mezi lingvistickým strukturalismem a jeho aplikací v antropologii.

- b) Co vytýká Lévi-Strauss svým současníkům v jejich postupu při analýzách mýtu (viz článek Struktura mýtů)?
- c) Jak Lévi-Strauss vysvětluje mýtus o Oidipovi? Na základě jakých principů?

Doporučená literatura:

Murphy, R. F. *Úvod do kulturní a sociální antropologie*. Praha:SLON, 1998.

Soukup, V. *Dějiny antropologie*. Praha:Karolinum, 2004

Ingold, T. (ed.) *Companion Encyclopedia of Anthropology*. London and New York : Routledge, 2002. Lévi-Strauss, C. *Strukturální antropologie I., II.* Praha:Argo, 2006 (2007).

5. Americká sociální a kulturní antropologie.

- a) Charakterizujte přínos Franze Boase pro moderní americkou antropologii?
- b) Vysvětlete základní myšlenku R. Benediktové, obsaženou v její knize "Kulturní vzorce".
- c) Charakterizujte život a dílo Mary Douglasové.

Doporučená literatura:

Murphy, R. F. *Úvod do kulturní a sociální antropologie*. Praha:SLON, 1998.

Soukup, V. *Dějiny antropologie*. Praha:Karolinum, 2004

Ingold, T. (ed.) *Companion Encyclopedia of Anthropology*. London and New York : Routledge, 2002. Benediktová, R. *Kulturní vzorce*. Praha: Argo, 1999.

6. Difuzionalismus v kulturní a sociální antropologii.

- a) Jak vznikla difuzionalistická teorie a jak se vymezovala proti evolucionizmu?
- b) Jaký je rozdíl mezi "akulturací" a "enkulturací"?

Doporučená literatura:

Murphy, R. F. *Úvod do kulturní a sociální antropologie*. Praha:SLON, 1998.

Soukup, V. *Dějiny antropologie*. Praha:Karolinum, 2004

Ingold, T. (ed.) *Companion Encyclopedia of Anthropology*. London and New York : Routledge, 2002.

7. Současný vývoj v kulturní antropologii.

- a) Co je základním principem Geertzova "zhuštěného popisu"?
- b) V čem spočívají základní myšlenky neoevolucionizmu?
- c) Co je tzv. "koncepte kulturního materializmu" a kdo je jejím autorem?

Doporučená literatura:

Murphy, R. F. *Úvod do kulturní a sociální antropologie*. Praha:SLON, 1998.

Soukup, V. *Dějiny antropologie*. Praha:Karolinum, 2004

Ingold, T. (ed.) *Companion Encyclopedia of Anthropology*. London and New York : Routledge, 2002.

Geertz, C. Zhuštěný popis: K interpretativní teorii kultury. In: *Interpretace kultur*. Slon : Praha, 2000, str. 13 – 42.

Geertz, C. Záludná hra: Poznámky ke kohoutím zápasům na Bali. In: *Interpretace kultur*. Slon : Praha, 2000, str. 455 – 501. Foste, M. L., Symbolism: the foundation of culture, In: Ingold, T. (ed.). *Companion Encyclopedia of Anthropology*. Routledge : New York, 1994, p. 366.

Boyd, R., Richerdson, P. *V genech není všechno*. Praha:Academia, 2012.

Harris, M. The Epistemology of Cultural Materialism. In: Erickson, P. A., Murphy, L. D. *Readings for a History of Anthropological Theory*. Broadview Press : Toronto, 2001, p. 408 – 423.

8. Společenské systémy. Vysvětlete:

- a) Jakým způsobem jednotlivé antropologické školy charakterizují rozdíl mezi kulturou a společenských systémem (např. funkcionalismus a strukturalismus)? Jak vysvětlují jejich funkce? Uveďte alespoň 3 etnografické příklady.
- b) Status a role. Uveďte 3 antropologické studie a zdůrazněte zvláštnost antropologického přístupu.
- c) Pohlavní role. Uveďte alespoň 3 etnografické příklady. V čem spočívalo jádro sporu mezi Margaret Meadovou a Derekem Freemanem? Jak spor probíhal?

Doporučená literatura:

Murphy, R. F. *Úvod do kulturní a sociální antropologie*. Praha:SLON, 1998

Soukup, V. *Dějiny antropologie*. Praha:Karolinum, 2004

Ingold, T. (ed.) *Companion Encyclopedia of Anthropology*. London and New York : Routledge, 2002.

9. Manželství a rodina. Vysvětlete:

- a) Formy manželství. Uveďte alespoň 3 etnografické případy odlišných forem manželství. Vysvětlete základní antropologickou terminologii (moieta, sororát, levirát, matrilokalita, patrilokalita, incestní tabu; křížoví bratřenci atd.) a uveďte její aplikaci.
- b) Nukleární rodina. Jaký je vztah mezi nukleární a tzv. orientační rodinou? Jak se liší teoretický přístup Lévi-Strausse od Radcliffa-Browna v chápání role nukleární rodiny? Uveďte alespoň 3 etnografické příklady na kterých demonstujete variabilitu povahy otcovství a mateřství.
- c) Manželská výměna. Co je tzv. generalizovaná výměna? Uveďte alespoň 3 etnografické studie, na kterých demonstujete důležité odlišnosti.

Doporučená literatura:

Murphy, R. F. *Úvod do kulturní a sociální antropologie*. Praha:SLON, 1998.

Soukup, V. *Dějiny antropologie*. Praha:Karolinum, 2004

Ingold, T. (ed.) *Companion Encyclopedia of Anthropology*. London and New York : Routledge, 2002.

10. Příbuzenské systémy. Vysvětlete:

- a) Oboustranná příbuzenství.
- b) Rozšířená rodina.
- c) Rodová linie a rodová posloupnost; další typy skupin původu.

Doporučená literatura:

Murphy, R. F. *Úvod do kulturní a sociální antropologie*. Praha:SLON, 1998.

Soukup, V. *Dějiny antropologie*. Praha:Karolinum, 2004

Ingold, T. (ed.) *Companion Encyclopedia of Anthropology*. London and New York : Routledge, 2002.

11. Ekologie a hospodářství. Vysvětlete:

- a) Kulturní ekologie.
- b) Typy hospodaření.
- c) Ekonomická antropologie.

Doporučená literatura:

Murphy, R. F. *Úvod do kulturní a sociální antropologie*. Praha:SLON, 1998.

Soukup, V. *Dějiny antropologie*. Praha:Karolinum, 2004

Ingold, T. (ed.) *Companion Encyclopedia of Anthropology*. London and New York : Routledge, 2002.

12. Řád a autorita. Vysvětlete:

- a) Prestiž a moc.
- b) Sociální kontrola.
- c) Rovnostářské a hodnotářské společnosti.

Doporučená literatura:

Murphy, R. F. *Úvod do kulturní a sociální antropologie*. Praha:SLON, 1998.

Soukup, V. *Dějiny antropologie*. Praha:Karolinum, 2004

Ingold, T. (ed.) *Companion Encyclopedia of Anthropology*. London and New York : Routledge, 2002.

13. Náboženství. Vysvětlete:

- a) Animismus, animatismus, posvátné a profánní, psychologické teorie.
- b) Magie, šamanismus, rituál.
- c) Nové náboženské směry; náboženství a společenská změna.

Doporučená literatura:

Murphy, R. F. *Úvod do kulturní a sociální antropologie*. Praha:SLON, 1998.

Soukup, V. *Dějiny antropologie*. Praha:Karolinum, 2004

Ingold, T. (ed.) *Companion Encyclopedia of Anthropology*. London and New York : Routledge, 2002.

14. Antropologické teorie vývoje. Vysvětlete:

- a) Unilineární evolucionismus vs. neoevolucionismus.
- b) Kulturní dějiny a kulturní oblasti.

Doporučená literatura:

Murphy, R. F. *Úvod do kulturní a sociální antropologie*. Praha:SLON, 1998.

Soukup, V. *Dějiny antropologie*. Praha:Karolinum, 2004

Ingold, T. (ed.) *Companion Encyclopedia of Anthropology*. London and New York : Routledge, 2002.

15. Terénní výzkum. Vysvětlete:

- a) Příprava a zahájení terénního výzkumu.
- b) Zúčastněné pozorování a interview.
- c) Výzkum v komplexních společnostech a interpretace.

Doporučená literatura:

Murphy, R. F. *Úvod do kulturní a sociální antropologie*. Praha:SLON, 1998.

Soukup, V. *Dějiny antropologie*. Praha:Karolinum, 2004

Ingold, T. (ed.) *Companion Encyclopedia of Anthropology*. London and New York : Routledge, 2002.

16. Multikulturní výchova v českém vzdělávacím systému

- a) Multikulturní výchova v RVP ZV – charakteristika, cíle, přínosy
- b) Tematické okruhy multikulturní výchovy v RVP ZV
- c) Podmínky pro realizaci multikulturní výchovy v České republice

Literatura:

BURYÁNEK, J. (ed.): Interkulturní vzdělávání - příručka nejen pro SŠ pedagogy. Člověk v tísní - společnost při České televizi, o. p. s. v nakladatelství Lidové noviny, Praha. 2002. Dostupné z: <http://www.varianty.cz/cdrom/>

MOREE, D., a Varianty. Než začneme s multikulturní výchovou – Od skupinových konceptů k osobnostnímu přístupu. Praha: Člověk v tísní, 2008.

PRŮCHA, J. Interkulturní psychologie - Sociopsychologické zkoumání kultur, etnik, ras a národů. Praha: Portál, 2004.

PRŮCHA, J. Interkulturní psychologie. Praha: Portál, 2004.

PRŮCHA, J. Multikulturní výchova. Praha : ISV Nakladatelství, 2001.

PRŮCHA, J. Multikulturní výchova. Příručka (nejen) pro učitele. Praha: Triton, 2006.

Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání. Praha: VÚP, 2005, 2007. (dostupné z: <http://www.vuppraha.cz/wpcontent/uploads/2009/12/RVPZV-pomucka-ucitelum.pdf>)

ŠÍŠKOVÁ, T. Menšiny a migranti v české republice. Praha: Portál, 2001. ŠÍŠKOVÁ, T. Výchova k toleranci a proti rasismu – Multikulturní výchova v praxi. Praha: Portál, 2008.

17. Pilíře multikulturní výchovy

- a) Role pedagogického konstruktivismu při výuce MKV
- b) Kritické myšlení, jeho význam a souvislost s MKV
- c) Interaktivní a kooperativní výuka jako prostředek MKV

Literatura: BURYÁNEK, J. (ed.): Interkulturní vzdělávání - příručka nejen pro SŠ pedagogy. Člověk v tísní - společnost při České televizi, o. p. s. v nakladatelství Lidové noviny, Praha. 2002. Dostupné z: <http://www.varianty.cz/cdrom/>

MOREE, D., a Varianty. Než začneme s multikulturní výchovou – Od skupinových konceptů k osobnostnímu přístupu. Praha: Člověk v tísní, 2008.

PRŮCHA, J. Interkulturní psychologie - Sociopsychologické zkoumání kultur, etnik, ras a národů. Praha: Portál, 2004.

PRŮCHA, J. Interkulturní psychologie. Praha: Portál, 2004.

PRŮCHA, J. Multikulturní výchova. Praha : ISV Nakladatelství, 2001.

PRŮCHA, J. Multikulturní výchova. Příručka (nejen) pro učitele. Praha: Triton, 2006.

Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání. Praha: VÚP, 2005, 2007. (dostupné z:

<http://www.vuppraha.cz/wpcontent/uploads/2009/12/RVPZV-pomucka-ucitelum.pdf>) ŠÍŠKOVÁ, T. Menšiny a migranti v české republice. Praha: Portál, 2001. ŠÍŠKOVÁ, T. Výchova k toleranci a proti rasismu – Multikulturní výchova v praxi. Praha: Portál, 2008.

18. Informační zdroje pro multikulturní výchovu

- a) Monografie a sborníky - české i zahraniční
- b) Využitelnost výsledků terénního výzkumu v MKV, příklady
- c) Kritická analýza metodických materiálů pro výuku MKV

Literatura:

BURYÁNEK, J. (ed.): Interkulturní vzdělávání - příručka nejen pro SŠ pedagogy. Člověk v tísní - společnost při České televizi, o. p. s. v nakladatelství Lidové noviny, Praha. 2002. Dostupné z: <http://www.varianty.cz/cdrom/>

MOREE, D., a Varianty. Než začneme s multikulturní výchovou – Od skupinových konceptů k osobnostnímu přístupu. Praha: Člověk v tísní, 2008.

PRŮCHA, J. Interkulturní psychologie - Sociopsychologické zkoumání kultur, etnik, ras a národů. Praha: Portál, 2004.

PRŮCHA, J. Interkulturní psychologie. Praha: Portál, 2004.

PRŮCHA, J. Multikulturní výchova. Praha : ISV Nakladatelství, 2001.

PRŮCHA, J. Multikulturní výchova. Příručka (nejen) pro učitele. Praha: Triton, 2006.

Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání. Praha: VÚP, 2005, 2007. (dostupné z:

<http://www.vuppraha.cz/wpcontent/uploads/2009/12/RVPZV-pomucka-ucitelum.pdf>)

ŠÍŠKOVÁ, T. Menšiny a migranti v české republice. Praha: Portál, 2001. ŠÍŠKOVÁ, T. Výchova k toleranci a proti rasismu – Multikulturní výchova v praxi. Praha: Portál, 2008.

19. Multikulturní postoje žáků

- a) Termín postoj, jeho podstata a utváření, postojová změna
- b) Cíle MKV v oblasti postojů a hodnot
- c) Konkrétní příklady aktivit vedoucích ke změně postojů žáků, jejich analýza

Literatura:

BURYÁNEK, J. (ed.): Interkulturní vzdělávání - příručka nejen pro SŠ pedagogy. Člověk v tísni - společnost při České televizi, o. p. s. v nakladatelství Lidové noviny, Praha. 2002. Dostupné z: <http://www.varianty.cz/cdrom/>

MOREE, D., a Varianty. Než začneme s multikulturní výchovou – Od skupinových konceptů k osobnostnímu přístupu. Praha: Člověk v tísni, 2008.

PRŮCHA, J. Interkulturní psychologie - Sociopsychologické zkoumání kultur, etnik, ras a národů. Praha: Portál, 2004.

PRŮCHA, J. Interkulturní psychologie. Praha: Portál, 2004.

PRŮCHA, J. Multikulturní výchova. Praha : ISV Nakladatelství, 2001.

PRŮCHA, J. Multikulturní výchova. Příručka (nejen) pro učitele. Praha: Triton, 2006.

Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání. Praha: VÚP, 2005, 2007. (dostupné z: <http://www.vuppraha.cz/wpcontent/uploads/2009/12/RVPZV-pomucka-ucitelum.pdf>)

ŠÍŠKOVÁ, T. Menšiny a migranti v české republice. Praha: Portál, 2001.

ŠÍŠKOVÁ, T. Výchova k toleranci a proti rasismu – Multikulturní výchova v praxi. Praha: Portál, 2008.

20. Multikulturní komunikace

- a) Komunikační etiketa, komunikační styl
- b) Analýza komunikačních stylů u vybraných kultur
- c) Multikulturní komunikace ve výuce na základních školách, zásady komunikace s cizincem

Literatura:

BURYÁNEK, J. (ed.): Interkulturní vzdělávání - příručka nejen pro SŠ pedagogy. Člověk v tísni - společnost při České televizi, o. p. s. v nakladatelství Lidové noviny, Praha. 2002. Dostupné z: <http://www.varianty.cz/cdrom/>

MOREE, D., a Varianty. Než začneme s multikulturní výchovou – Od skupinových konceptů k osobnostnímu přístupu. Praha: Člověk v tísni, 2008.

PRŮCHA, J. Interkulturní psychologie - Sociopsychologické zkoumání kultur, etnik, ras a národů. Praha: Portál, 2004.

PRŮCHA, J. Interkulturní psychologie. Praha: Portál, 2004.

PRŮCHA, J. Multikulturní výchova. Praha : ISV Nakladatelství, 2001.

PRŮCHA, J. Multikulturní výchova. Příručka (nejen) pro učitele. Praha: Triton, 2006.

Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání. Praha: VÚP, 2005, 2007. (dostupné z: <http://www.vuppraha.cz/wpcontent/uploads/2009/12/RVPZV-pomucka-ucitelum.pdf>)

ŠÍŠKOVÁ, T. Menšiny a migranti v české republice. Praha: Portál, 2001.

ŠÍŠKOVÁ, T. Výchova k toleranci a proti rasismu – Multikulturní výchova v praxi. Praha: Portál, 2008.

21. Tematický okruh Kulturní difference

- a) Základní pojmy
- b) Problémy sociokulturních rozdílů v České republice a v Evropě
- c) Příklad aktivity pro výuku tématu Vlastní kulturní zakotvení vs. respekt ke zvláštnosti různých etnik

Literatura:

BURYÁNEK, J. (ed.): Interkulturní vzdělávání - příručka nejen pro SŠ pedagogy. Člověk v tísni - společnost při České televizi, o. p. s. v nakladatelství Lidové noviny, Praha. 2002. Dostupné z: <http://www.varianty.cz/cdrom/>

MOREE, D., a Varianty. Než začneme s multikulturní výchovou – Od skupinových konceptů k osobnostnímu přístupu. Praha: Člověk v tísni, 2008.

PRŮCHA, J. Interkulturní psychologie - Sociopsychologické zkoumání kultur, etnik, ras a národů. Praha: Portál, 2004.

PRŮCHA, J. Interkulturní psychologie. Praha: Portál, 2004.

PRŮCHA, J. Multikulturní výchova. Praha : ISV Nakladatelství, 2001.

PRŮCHA, J. Multikulturní výchova. Příručka (nejen) pro učitele. Praha: Triton, 2006.

Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání. Praha: VÚP, 2005, 2007. (dostupné z: <http://www.vuppraha.cz/wpcontent/uploads/2009/12/RVPZV-pomucka-ucitelum.pdf>) ŠIŠKOVÁ, T. Menšiny a migranti v české republice. Praha: Portál, 2001. ŠIŠKOVÁ, T. Výchova k toleranci a proti rasismu – Multikulturní výchova v praxi. Praha: Portál, 2008.

22. Tematický okruh Lidské vztahy

- a) Základní pojmy
- b) Vztahy mezi kulturami, předsudky a vžité stereotypy
- c) Příklad aktivity pro výuku tématu Lidská solidarita

Literatura:

BURYÁNEK, J. (ed.): Interkulturní vzdělávání - příručka nejen pro SŠ pedagogy. Člověk v tísní - společnost při České televizi, o. p. s. v nakladatelství Lidové noviny, Praha. 2002. Dostupné z: <http://www.varianty.cz/cdrom/>
MOREE, D., a Varianty. Než začneme s multikulturní výchovou – Od skupinových konceptů k osobnostnímu přístupu. Praha: Člověk v tísní, 2008.
PRŮCHA, J. Interkulturní psychologie - Sociopsychologické zkoumání kultur, etnik, ras a národů. Praha: Portál, 2004.
PRŮCHA, J. Interkulturní psychologie. Praha: Portál, 2004.
PRŮCHA, J. Multikulturní výchova. Praha : ISV Nakladatelství, 2001.
PRŮCHA, J. Multikulturní výchova. Příručka (nejen) pro učitele. Praha: Triton, 2006.
Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání. Praha: VÚP, 2005, 2007. (dostupné z: <http://www.vuppraha.cz/wpcontent/uploads/2009/12/RVPZV-pomucka-ucitelum.pdf>)
ŠIŠKOVÁ, T. Menšiny a migranti v české republice. Praha: Portál, 2001. ŠIŠKOVÁ, T. Výchova k toleranci a proti rasismu – Multikulturní výchova v praxi. Praha: Portál, 2008.

23. Tematický okruh Etnický původ

- a) Základní pojmy
- b) Postavení národnostních menšin; základní informace o různých etnických a kulturních skupinách žijících v české a evropské společnosti
- c) Příklad aktivity pro výuku tématu Způsoby života, odlišné myšlení a vnímání světa; projevy rasové nesnášenlivosti

Literatura:

BURYÁNEK, J. (ed.): Interkulturní vzdělávání - příručka nejen pro SŠ pedagogy. Člověk v tísní - společnost při České televizi, o. p. s. v nakladatelství Lidové noviny, Praha. 2002. Dostupné z: <http://www.varianty.cz/cdrom/>
MOREE, D., a Varianty. Než začneme s multikulturní výchovou – Od skupinových konceptů k osobnostnímu přístupu. Praha: Člověk v tísní, 2008.
PRŮCHA, J. Interkulturní psychologie - Sociopsychologické zkoumání kultur, etnik, ras a národů. Praha: Portál, 2004.
PRŮCHA, J. Interkulturní psychologie. Praha: Portál, 2004.
PRŮCHA, J. Multikulturní výchova. Praha : ISV Nakladatelství, 2001.
PRŮCHA, J. Multikulturní výchova. Příručka (nejen) pro učitele. Praha: Triton, 2006.
Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání. Praha: VÚP, 2005, 2007. (dostupné z: <http://www.vuppraha.cz/wpcontent/uploads/2009/12/RVPZV-pomucka-ucitelum.pdf>)
ŠIŠKOVÁ, T. Menšiny a migranti v české republice. Praha: Portál, 2001. ŠIŠKOVÁ, T. Výchova k toleranci a proti rasismu – Multikulturní výchova v praxi. Praha: Portál, 2008.

24. Tematický okruh Multikulturalita

- a) Základní pojmy
- b) Multikulturalita současného světa a předpokládaný vývoj v budoucnosti
- c) Příklad aktivity pro výuku tématu Komunikace s příslušníky odlišných sociokulturních skupin

Literatura:

- BURYÁNEK, J. (ed.): Interkulturní vzdělávání - příručka nejen pro SŠ pedagogy. Člověk v tísní - společnost při České televizi, o. p. s. v nakladatelství Lidové noviny, Praha. 2002. Dostupné z: <http://www.varianty.cz/cdrom/>
- MOREE, D., a Varianty. Než začneme s multikulturní výchovou – Od skupinových konceptů k osobnostnímu přístupu. Praha: Člověk v tísní, 2008.
- PRŮCHA, J. Interkulturní psychologie - Sociopsychologické zkoumání kultur, etnik, ras a národů. Praha: Portál, 2004.
- PRŮCHA, J. Interkulturní psychologie. Praha: Portál, 2004.
- PRŮCHA, J. Multikulturní výchova. Praha : ISV Nakladatelství, 2001.
- PRŮCHA, J. Multikulturní výchova. Příručka (nejen) pro učitele. Praha: Triton, 2006.
- Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání. Praha: VÚP, 2005, 2007. (dostupné z: <http://www.vuppraha.cz/wpcontent/uploads/2009/12/RVPZV-pomucka-ucitelum.pdf>)
- ŠÍŠKOVÁ, T. Menšiny a migranti v české republice. Praha: Portál, 2001.
- ŠÍŠKOVÁ, T. Výchova k toleranci a proti rasismu – Multikulturní výchova v praxi. Praha: Portál, 2008.

25. Tematický okruh Princip sociálního smíru a solidarity

- a) Základní pojmy
- b) Otázka lidských práv, základní dokumenty
- c) Příklad aktivity pro výuku tématu Aktivní život v multikulturní společnosti

Literatura:

- BURYÁNEK, J. (ed.): Interkulturní vzdělávání - příručka nejen pro SŠ pedagogy. Člověk v tísní - společnost při České televizi, o. p. s. v nakladatelství Lidové noviny, Praha. 2002. Dostupné z: <http://www.varianty.cz/cdrom/>
- MOREE, D., a Varianty. Než začneme s multikulturní výchovou – Od skupinových konceptů k osobnostnímu přístupu. Praha: Člověk v tísní, 2008.
- PRŮCHA, J. Interkulturní psychologie - Sociopsychologické zkoumání kultur, etnik, ras a národů. Praha: Portál, 2004.
- PRŮCHA, J. Interkulturní psychologie. Praha: Portál, 2004.
- PRŮCHA, J. Multikulturní výchova. Praha : ISV Nakladatelství, 2001.
- PRŮCHA, J. Multikulturní výchova. Příručka (nejen) pro učitele. Praha: Triton, 2006.
- Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání. Praha: VÚP, 2005, 2007. (dostupné z: <http://www.vuppraha.cz/wpcontent/uploads/2009/12/RVPZV-pomucka-ucitelum.pdf>)
- ŠÍŠKOVÁ, T. Menšiny a migranti v české republice. Praha: Portál, 2001.
- ŠÍŠKOVÁ, T. Výchova k toleranci a proti rasismu – Multikulturní výchova v praxi. Praha: Portál, 2008.

UČITELSTVÍ PRO 2. STUPEŇ ZŠ – VÝCHOVA K OBČANSTVÍ

NZS2ON

OKRUH 3 – DIDAKTIKA

1. Oborová didaktika společenských věd

- popis disciplíny, předmět, hlavní řešené otázky
- didakticky orientované výzkumy a mezinárodní šetření v tuzemském i zahraničním prostoru (příklady vybraných výzkumů, vlastní zhodnocení a přínos pro obor, příklad realizace vlastního výzkumu)
- kritická úvaha nad tématy oborové didaktiky společenských věd

Literatura: JANÍK, Tomáš [online]. *Didaktika obecná a oborová: pokus o vymezení a systematizaci pojmů*. Akreditační komise [2013-12-27]. STANĚK, Antonín. Didaktika společenských věd. In STUCHLÍKOVÁ, Iva, JANÍK, Tomáš et al. *Oborové didaktiky: vývoj – stav – perspektivy*. Brno: Masarykova univerzita, 2015. HAVLÍNOVÁ, Ivana. *Didaktické náměty pro učitele občanské výchovy a základů společenských věd*. Praha: Univerzita Karlova v Praze – Pedagogická fakulta, 2014. SOUKUP, Petr (ed.). *Národní zpráva z Mezinárodní studie občanské výchovy*. Praha: Ústav pro informace ve vzdělávání, 2010.

2. Výchova k občanství v Rámcovém vzdělávacím programu (RVP ZV)

- charakteristika vzdělávací oblasti Člověk a společnost, charakteristika oboru Výchova k občanství/Občanský a společenskovědní základ (OSvZ), cíle oboru, klíčové kompetence, očekávané výstupy, přínosy průřezového tématu, plánování výuky, Bloomova taxonomie
- vymezení specifik vzdělávacího oboru v rámci RVP ZV

Literatura: ČECHOVÁ, B. *Nápady pro rozvoj a hodnocení klíčových kompetencí*. Praha: Portál, 2009. HRACHOVCOVÁ, M., HORSKÁ, V., ZOUHAR, J. *Pomáháme při tvorbě ŠVP. Vzdělávací obor Výchova k občanství*. Úvaly: ALBRA, 2007. VALIŠOVÁ, A., KASÍKOVÁ, H., BUREŠ, M. *Pedagogika pro učitele*. 2., rozš. a aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2011. RVP ZV RVP G

3. Tematický okruh Člověk ve společnosti

- charakteristika tematického celku (očekávané výstupy, učivo, mezipředmětové vztahy, průsečík s průřezovými tématy)
- realizace tematického celku v projektech NNO, metodická podpora
- příklad vlastní realizace očekávaného výstupu v hodině Výchovy k občanství

Literatura: řada učebnic nakladatelství FRAUS, Nová škola, SPN, Práce, Nakladatelství Olomouc, Alter apod. RVP ZV

4. Tematický okruh Člověk jako jedinec

- charakteristika tematického celku (očekávané výstupy, učivo, mezipředmětové vztahy, průsečík s průřezovými tématy) - realizace tematického celku v projektech NNO, metodická podpora

- příklad vlastní realizace očekávaného výstupu v hodině Výchovy k občanství

Literatura: řada učebnic nakladatelství FRAUS, Nová škola, SPN, Práce, Nakladatelství Olomouc, Alter apod. RVP ZV

5. Tematický okruh Člověk, stát a hospodářství

- charakteristika tematického celku (očekávané výstupy, učivo, mezipředmětové vztahy, průsečík s průřezovými tématy)
- realizace tematického celku v projektech NNO, metodická podpora
- příklad vlastní realizace očekávaného výstupu v hodině Výchovy k občanství

Literatura: řada učebnic nakladatelství FRAUS, Nová škola, SPN, Práce, Nakladatelství Olomouc, Alter apod. RVP ZV

6. Tematický okruh Člověk, stát a právo

- charakteristika tematického celku (očekávané výstupy, učivo, mezipředmětové vztahy, průsečík s průřezovými tématy)
- realizace tematického celku v projektech NNO, metodická podpora
- příklad vlastní realizace očekávaného výstupu v hodině Výchovy k občanství

Literatura: řada učebnic nakladatelství FRAUS, Nová škola, SPN, Práce, Nakladatelství Olomouc, Alter apod. RVP ZV

7. Tematický okruh Mezinárodní vztahy, globální svět

- charakteristika tematického celku (očekávané výstupy, učivo, mezipředmětové vztahy, průsečík s průřezovými tématy)
- realizace tematického celku v projektech NNO, metodická podpora
- příklad vlastní realizace očekávaného výstupu v hodině Výchovy k občanství

Literatura: řada učebnic nakladatelství FRAUS, Nová škola, SPN, Práce, Nakladatelství Olomouc, Alter apod. RVP ZV Pike, G., Selby, D.: Cvičení a hry pro globální výchovu. Praha: Portál, 2000.

8. Doplnkový vzdělávací obor Etická výchova

- charakteristika tematického celku/doplnkové vzdělávací oblasti (očekávané výstupy, učivo, mezipředmětové vztahy, průsečík s průřezovými tématy)
- realizace doplnkové vzdělávací oblasti v projektech NNO, metodická podpora
- příklad vlastní realizace očekávaného výstupu v hodině Výchovy k občanství

Literatura: řada učebnic nakladatelství FRAUS, Nová škola, SPN, Práce, Nakladatelství Olomouc, Alter apod. RVP ZV – doplnkový vzdělávací obor etická výchova (MŠMT) Nováková, M. a kol.: Učíme etickou výchovu. Praha: Luxpress, 2006.

9. Průřezová témata v RVP ZV

- představení průřezových témat (charakteristika, přínos, implementace do Výchovy k občanství, metodická podpora)
- kritická úvaha nad zapojením průřezových témat do vzdělávání dle RVP ZV a dle vlastních zkušeností z praxe
- podrobné představení jednoho vybraného průřezového tématu a jeho realizace v hodině Výchovy k občanství

Literatura: RVP ZV, VALENTA, J. Didaktika osobnostní a sociální výchovy. Vyd. 1. Praha: Grada, 2013. Kompas. Manuál pro výchovu mládeže k lidským právům. Praha: Argo, 2006. PIKE, G., SELBY, D. Cvičení a hry pro globální výchovu. Praha: Portál, 2000. PRŮCHA, Jan. Multikulturní výchova: Příručka (nejen) pro učitele. 2. vyd. Praha: Triton, 2011. ŘÍČAŘOVÁ, A. Multikulturní výchova: tvořivé náměty pro výuku průřezových témat na 2. stupni ZŠ. Praha: Raabe, 2011. DAŇKOVÁ, L., KULICH, J., TOUŠKOVÁ, B. Škola pro život II. Jak na environmentální výchovu po zavedení Rámcových vzdělávacích programů. Praha: Sdružení středisek ekologické výchovy Pavučina, 2009. HORKÁ, H. Ekologická dimenze výchovy a vzdělávání ve škole 21. století. Brno: PdF MU, 2005. JIRÁK, J., MIČIENKA, M. Základy mediální výchovy. Praha: Portál, 2007.

10. Rozvoj gramotností ve Výchově k občanství

- vymezení základních gramotností – čtenářská, matematická, digitální, mediální, ekologická, informační aj., jejich význam a postavení ve vzdělávání, metodická podpora
- kritická úvaha nad možnostmi rozvíjení gramotností v hodinách Výchovy k občanství
- podrobné představení jedné vybrané gramotnosti a její realizace v hodině Výchovy k občanství, příklad vlastní realizace

Literatura: RVP ZV, www.gramotnosti.pro; Národní ústav pro vzdělávání: <http://www.nuv.cz/projekty/ppuc>

11. Učitel Výchovy k občanství

- profesní kompetence učitele v kontextu vzdělávacího oboru Výchova k občanství
- příprava učitele na výuku Výchovy k občanství (specifika oboru, vyuč. hodina, dlouhodobé plánování)
- ŠVP v práci učitele – vlastní reflexe

Literatura: RVP ZV, TOMKOVÁ, A. a kol. *Rámcové profesní kvality učitele*. Praha: 2012. STANĚK, Antonín. Didaktika společenských věd. In STUCHLÍKOVÁ, Iva, JANÍK, Tomáš et al. *Oborové didaktiky: vývoj – stav – perspektivy*. Brno: Masarykova univerzita, 2015. STANĚK, Antonín. *Kvalitativní výzkum profesní identity učitele výchovy k občanství*. 1. vyd. Praha: Epoque, 2010.

12. Didaktické prostředky ve výuce Výchovy k občanství

- vymezení pojmů – didaktické prostředky, různé druhy médií (vč. pracovních listů), didaktická technika, výukové materiály, metodiky, učebnice
- využití (specifických) didaktických prostředků ve Výchově k občanství – obrázek, komiks, karikatura, text písně, plakát filmu, beletrie apod.

- příklad vlastního využití a tvorby didaktických prostředků v hodině Výchovy k občanství

Literatura: RAMBOUSEK, V. Materiální didaktické prostředky. Praha: Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, 2014. SKALKOVÁ, J. Obecná didaktika. 1.vyd. Praha: Grada, 2007.

13. Práce s novými médii ve výuce Výchovy k občanství

- vymezení základních pojmů
- využití nových médií Výchově k občanství, rozmanité možnosti internetu, YouTube a youtubeři, počítačové hry využitelné pro výuku, příklady filmů využitelných pro různé tematické okruhy
- příklad vlastního využití nových médií ve výuce

Literatura: VANĚČEK, D. Informační a komunikační technologie ve vzdělávání. Praha: České vysoké učení technické, 2008. VANÍČKOVÁ, V., KRÁKORA P. ZSV=ZKUSIT SMART VÝUKU. Praha: 2015.

14. Výukové metody I – monologické a dialogické

- charakteristika výukových metod – individuální formy (např. výklad, řízená diskuse, diskuse v akváriu, referát, přednáška, výuka na stanovištích)
- kritická úvaha nad možnostmi využití uvedených metod ve Výchově k občanství (klady a zápory, vhodnost)
- příklady vlastní realizace vybraných metod a jejich evaluace

Literatura: ČAPEK R. *Moderní didaktika*. Praha: 2015. SITNÁ, D. Metody aktivního vyučování. Praha: Portál, 2009. MAŇÁK, J., ŠVEC, V. Výukové metody. 1.vyd. Brno: Paido, 2003

15. Výukové metody II – skupinové formy

- charakteristika výukových metod – skupinové formy (např. skupinová a kooperativní výuka, vzájemné učení, JIGSAW I, II, round robin, buzz groups)
- kritická úvaha nad možnostmi využití uvedených metod ve Výchově k občanství (klady a zápory, vhodnost)
- příklady vlastní realizace vybraných metod a jejich evaluace

Literatura: ČAPEK R. *Moderní didaktika*. Praha: 2015. KASÍKOVÁ, H. Kooperativní učení, kooperativní škola. Praha: Portál, 1997. SITNÁ, D. Metody aktivního vyučování: spolupráce žáků ve skupinách. Vyd. 2. Praha: Portál, 2013.

16. Výukové metody III – asociační metody

- charakteristika výukových metod – brainstorming, myšlenková mapa, pětílístek, volné psaní, kmeny a kořeny
- kritická úvaha nad možnostmi využití uvedených metod ve Výchově k občanství (klady a zápory, vhodnost)
- příklady vlastní realizace vybraných metod a jejich evaluace

Literatura: ČAPEK R. *Moderní didaktika*. Praha: 2015. BUZAN, T. *Myšlenkové mapy*. 1. vyd. Brno: Computer Press, 2011. SITNÁ, D. *Metody aktivního vyučování*. Praha: Portál, 2009.

17. Výukové metody IV – práce s textem

- charakteristika výukových metod – práce s textem (myšlenková mapa z textu, klíčová slova, mezerový text, I.N.S.E.R.T, vzájemné učení z textu, čtení s předvídáním, výpisky)
- kritická úvaha nad možnostmi využití uvedených metod ve Výchově k občanství (klady a zápory, vhodnost)
- příklady vlastní realizace vybraných metod a jejich evaluace

Literatura: ČAPEK R. *Moderní didaktika*. Praha: 2015. KOTRBA, T., LACINA, L. *Aktivizační metody ve výuce: příručka moderního pedagoga*. Brno: Barrister&Principal, 2011. ZORMANOVÁ, L. *Výukové metody v pedagogice: tradiční a inovativní metody, transmisivní a konstruktivistické pojetí výuky, klasifikace výukových metod*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2012.

18. Výukové metody V – projektové vyučování

- charakteristika projektového vyučování, znaky projektu
- kritická úvaha nad možnostmi využití projektového vyučování ve Výchově k občanství (klady a zápory, vhodnost)
- příklady vlastní realizace projektového vyučování a jeho evaluace

Literatura: ČAPEK R. *Moderní didaktika*. Praha: 2015. DÖMISCHOVÁ, I. *Projektová výuka: moderní strategie vzdělávání v České republice a německy mluvících zemích*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2011. MAZÁČOVÁ, N. *Vybrané pedagogické inovace v současné škole*. Praha: Univerzita Karlova, 2008.

19. Výukové metody VI – situační

- charakteristika výukových metod – problémové vyučování, situační metody, inscenační metody, didaktická hra
- kritická úvaha nad možnostmi využití uvedených metod ve Výchově k občanství (klady a zápory, vhodnost)
- příklady vlastní realizace vybraných metod a jejich evaluace

Literatura: ČAPEK R. *Moderní didaktika*. Praha: 2015. KOTRBA, T., LACINA, L. *Aktivizační metody ve výuce: příručka moderního pedagoga*. Brno: Barrister&Principal, 2011. MAZÁČOVÁ, N. *Vybrané pedagogické inovace v současné škole*. Praha: Univerzita Karlova, 2008.

20. Výukové metody VII – podle fází vyučovacího procesu

- charakteristika výukových metod podle fází hodiny – např. motivační aktivity, icebreakers, evokační aktivity, opakovací aktivity, aktivity vhodné pro reflexi, aplikační aktivity, hodnotící a sebehodnotící aktivity, domácí úkoly
- kritická úvaha nad možnostmi využití uvedených metod ve Výchově k občanství (klady a zápory, vhodnost)
- příklady vlastní realizace vybraných metod a jejich evaluace

Literatura: ČAPEK R. *Moderní didaktika*. Praha: 2015. MAŇÁK, J., ŠVEC, V. *Výukové metody*. Brno: Paido, 2003. ZORMANOVÁ, L. *Výukové metody v pedagogice: tradiční a inovativní metody, transmisivní a konstruktivistické pojetí výuky, klasifikace výukových metod*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2012.

21. Externí zdroje ve výuce Výchovy k občanství

- kritická úvaha nad možnostmi zapojení externích odborníků do výuky Výchovy k občanství (výhody, nevýhody, možnosti)
- příklady vlastních návrhů, s kým a v rámci jakých témat je možné spolupracovat
- exkurze ve výuce Výchovy k občanství (význam, zásady, didaktické pojetí, terénní výuka aj.)
- příklady vlastních návrhů v rámci výuky Výchovy k občanství

Literatura: RVP ZV, RVP G, ŠVP konkrétních škol, ČAPEK R. *Moderní didaktika*. Praha: 2015.

22. Hodnocení a evaluace ve výuce Výchovy k občanství

- základní pojmy – hodnocení, evaluace, druhy hodnocení, kritériální hodnocení, portfolio
- specifické rysy hodnocení ve Výchově k občanství (znalosti, dovednosti, postoje), práce s portfoliem, slovní hodnocení vs. známkování
- návrh různých způsobů hodnocení vybraného očekávaného výstupu a přínosu průřezového tématu vzhledem ke zvoleným metodám

Literatura: DOLEŽALOVÁ, Jana, VRABCOVÁ, Daniela a SVATOŠ, Tomáš (ed.). *Hodnocení v práci učitele psychodidaktické a etické souvislosti*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2007. 351 s. ISBN 978-807041-010-3. KOŠŤÁLOVÁ, H., MIKOVÁ, Š., STANG, J. *Školní hodnocení žáků a studentů se zaměřením na slovní hodnocení*. Praha: Portál, 2008.

23. Klima třídy, klima školy

- základní pojmy – klima školy, kultura školy, klima třídy, složky klimatu, vnější vlivy působící na klima, nástroje na měření klimatu, participace žáků, kázeňské působení, odměny a tresty
- praktické měření klimatu (výsledky výzkumů, přínos analýzy vlastního měření pro učitele)
- pozitivní působení učitele Výchovy k občanství na školní resp. třídní klima - návrhy a příklady z praxe

Literatura: ČAPEK, R. *Odměny a tresty ve školní praxi*. Praha: Grada, 2008. ČAPEK, R. *Třídní klima a školní klima*. Praha: Grada, 2010. LAŠEK, J. *Sociálně psychologické klima školních tříd a školy*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2001.

Další doporučená literatura:

Čapek, R.: *Dialogy o výchově*. Hradec Králové: Gaudeamus. 2006.

Čechová, B.: *Nápady pro rozvoj a hodnocení klíčových kompetencí*. Praha: Portál, 2009.

Kalhous, Z., Obst, O.: *Školní didaktika*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2009.

Kotrba, T., Lacina, L.: Aktivizační metody ve výuce: příručka moderního pedagoga. Brno: Barrister&Principal, 2011.

Kříž, P.: Kdo jsem, jaký jsem: aktivity pro osobnostní a sociální výchovu k podpoře sebepoznání a sebepojetí. 1. vyd. Kladno: AISIS, 2005. Dokážu to? 130 s. ISBN 80-239-4669-2.

Sitná, D.: 1.vyd. Metody aktivního vyučování. Praha: Portál, 2009. Skalková, J.: Obecná didaktika. 1.vyd. Praha: Grada, 2007.

Zormanová, L.: Výukové metody v pedagogice: tradiční a inovativní metody, transmisivní a konstruktivistické pojetí výuky, klasifikace výukových metod. Vyd. 1. Praha: Grada, 2012.

Doporučená literatura dostupná online:

Etická výchova [online]. [cit. 21. 2. 2018] Dostupné z: <http://www.etickavychova.cz/>

Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání 2016 [online]. [cit. 21. 2. 2018] Dostupné z: <http://www.msmt.cz/file/37052/>

Metodické projekty:

Projektové vyučování [online]. [cit. 21. 2. 2018] Dostupné z: <http://www.projektovavyuka.cz/aboutProjects.aspx>

Projekt Odyssea [online]. [cit. 22. 2. 2018] Dostupné z: <http://www.odyssea.cz/>

Projekty Partners Czech [online]. [cit. 21. 2. 2018] Dostupné z: <http://www.partnersczech.cz/projekty.htm>

Projekt interkulturní a globální výchovy Varianty [online]. [cit. 23. 2. 2018] Dostupné z: <http://www.varianty.cz/>

Projekt Jeden svět na školách [online]. [cit. 23. 2. 2018] Dostupné z: <http://www.jedensvetnaskolach.cz/index2.php?id=2>

Doporučuje se, aby se studenti zorientovali na portálu RVP (Dostupné z: <http://www.rvp.cz/sekce/3>) - pročetli odkazy související s tématy ke státní závěrečné zkoušce (především sekce metodická podpora)